

HET ARDENS GEHEUGEN

Tekst: Fanny Lardot en Rita Dupont

Bouillon

Tussen
TRADITIE
en NIEUW

HET ARDENS GEHEUGEN

In de tijd van de ridders

Iedereen kent natuurlijk de burcht van Bouillon door de legendarische verhalen van de beroemde Godfried. Maar deze oude middeleeuwse vesting was lange tijd vooral een belangrijk verdedigingsbolwerk. Om daar meer over te weten, staken we ons licht op bij Jean-Etienne Hallet, voorzitter van de toeristische dienst (Maison du Tourisme) van Bouillon, en bij Francis Cléban, voorzitter van het VVV (Syndicat d'Initiative). Onze gidsen op een reis door de geschiedenis van Bouillons eerste versterkingen.

Er stond al een versterking op de heuvel van Beaumont, 'La Ramonette' genaamd, lang vóór het kasteel. Het heuveltje met een doorsnede van 9 meter torende uit boven de vallei en was omringd door in de rots uitgehouwen grachten. "Het gaat hier om een uitkijktoren die al door de Kelten werd gebruikt. In de elfde eeuw was deze wachttorens al eigendom van de hertog van Lotharingen, Gozelo I. Voordien exploiteerde de familie Ardenne-Verdun ook de versterkte hoeve Château-le-Duc, een domein van 2 ha dat aan de westkant van het bos van Menuchenet door muren omrand was. Door een gebrek aan water of uit strategische overwegingen worden deze sites ingeruild voor een meer indrukwekkende rots, die minder gemakkelijk in te nemen was

Bouillon, in de verdediging...

en over een natuurlijk waterreservoir beschikte. Daar zal later het versterkt kasteel van Bouillon komen", vertelt Jean-Etienne.

**Bouillon en zijn kastelen,
van de middeleeuwen
tot de negentiende eeuw**

"Godfried II met de Baard, zoon van Gozelo, versterkt zijn door de Semois omsnoerde heuvel om het hoofd te bieden aan de Noormannen. Het is een uitstekende locatie, want er is altijd water en de site is niet bepaald vlot bereikbaar. Het is een soort grote rechthoekige donjon van 26 op 13 meter, met drie verdiepingen en verschillende vertrekken. In 1824 zullen de Hollanders de slottoren met de grond gelijk maken. De hertog met de Baard is niet de onbeduidende heer die sommigen van hem maken. Het is een machtige figuur van het Heilige Rijk. Zijn broer wordt zelfs paus onder de naam Stefanus IX. Wanneer zijn zoon,

Godfried met de Bult, kinderloos sterft, gaan diens bezittingen na tal van verwickelingen over naar zijn neef Godfried IV. Daar hoort ook het kasteel van Bouillon bij. Dat zal nooit een vorstenverblijf zijn, maar wel een militair en strategisch bolwerk door de strategische ligging tussen Parijs, Luik en Aken. Bovendien hecht de koning veel meer belang aan de vrije doorgang tussen Parijs en Boulogne en vooral tussen Frankrijk en Duitsland. Zowel de kroon van Frankrijk als van het Heilige Rijk azen op het kasteel!"

"Om zijn vertrek op kruistocht voor te bereiden, verpandte Godfried (nu van Bouillon) in 1095 zijn hertogdom aan de prins-bisschoppen van Luik, die het vijf eeuwen lang zullen houden. Dergelijke verkoop houdt de ontbindende voorwaarde in dat de verkoper, in dit geval Godfried, of één van zijn broers (Boudewijn of Eustachius) de verkochte goederen weer van de koper kan overnemen - prins-bisschop

Otbertus of een opvolger – bij zijn of hun terugkeer van de kruistochten. Maar dat zal nooit gebeuren!

Nadien kende het kasteel tal van belegeringen, machtspretendenten en overweldigers, zoals de hertogen van Bourgondië, Lodewijk II en de 'de la Marcks' met Robert II die de oorlog verklaarde aan Karel V door zijn goed, het groothertogdom, te willen innemen. We schrijven dan 1521. Vijfduizend manschappen van de keizer en vijftienhonderd paarden vallen de goederen van de de la Marcks aan. Hun burcht wordt volledig verwoest”.

Na deze belegering verrijst een nieuw kasteel. Dat is te danken aan prins-bisschop George van Oostenrijk die in 1551 een toren laat optrekken die zijn naam draagt. Hij behoudt de slottoren als woning en vergroot het geheel. Een eeuw later zal Vauban, de militaire architect van Lodewijk XIV, op die weg verdergaan. Hij neemt Bouillon op in het verdedigingssysteem van het kasteel (schietgaten, ophaalbrug, enz.). In 1865 omsingelt de vernuftige ondernemer de hele versterking die bestaat uit walmuren met negen bastions, om de 180 meter, waarvan er drie overbleven ('Bourgogne', 'Dauphin' en 'Bretagne'). 'Moderne Tijd' is dus een zeer geschikte benaming voor deze periode!

Begin de twintigste eeuw leidt de Hollandse bezetting tot de afbraak van bepaalde delen, maar ook tot verbeteringen (bastions, beddingen enz.).

De gebouwen die nu nog te zien zijn, dateren dus allemaal van na de zestiende eeuw!

“Het kasteel fascineert mij, wat het zegt en wat het ongezegd houdt. Het is nog in raadsels gehuld. Zo weten de hydrologen na veel onderzoek nog altijd niet waar de watertank voor diende. En waar komt het kruis van de Godfried-zaal, waar het stofelijk overschot van de kruisvaarder zou rusten, vandaan? Ik ben geen historicus, maar ik hou van geschiedenis, van ons verleden en ik ga graag op ontdekking”

Op de website:
een fascinerend
virtueel bezoek
aan het kasteel,
op 360°

Bouillon • A3

CHÂTEAU FORT DE BOUILLON

Esplanade Godefroid 1
B-6830 Bouillon
+32(0)61 46 42 02
info@bouillon-initiative.be
www.bouillon-initiative.be

HET ARDENS GEHEUGEN

WAT REST ER VANDAAG NOG VAN DIE INGENIEUZE CONSTRUCTIES?

Francis somt op:

- de **put** van 65 meter diep die tot aan de Semois werd gegraven, om de troepen van water te voorzien;
- elk **verdedigingselement** dat boven op het vorige staat, om de aanvaller van ver te zien aankomen;
- **latrines** en **schietgaten**, waarvan één op twee verdiepingen en in drie richtingen,
- **openingen** naar buiten die in de rots zelf werden uitgehouwen,
- **geschut** dat de 'de la Marcks' en daarna Vauban plaatsten.

Slaagt u erin om al deze technische vernieuwingen te vinden?

... en ten aanval!

Het kasteel zelf vertegenwoordigt het zuiver defensieve aspect, terwijl de wapens van de ridders eerder de strijd lust vertolken. Sybille Legrand, coördinatrice van het hertogelijk museum, vertelt ons over de rijke collectie.

Hoe werd er gevochten in de middeleeuwen?

“Er werd gestreden met handwapens, zoals het zwaard, de ponjaard (een korte degen), de knots of het mes, die als ‘edel’ werden beschouwd ook al het ging het er gewelddadig aan toe. Een ridder had veel uitstraling als hij erin slaagde om zijn vijand te doden met een prik van zijn degen. Dit kreeg trouwens een ‘persoonlijke’ toets, en vaak zelfs een koosnaampje, zoals ‘Joyeuse’, het zwaard van Karel de Grote.

De werpwapens daarentegen, zoals de kruisboog, werden door de clerus als immoreel beschouwd omdat ze zo nauwkeurig waren. Maar de soldaten die ermee konden omgaan, behoorden wel tot de elite! De kruisboog zorgde voor een omwenteling in de afstandsgevechten en werd ook na de opkomst van vuurwapens nog gebruikt.

De ridders hanteerden ook de lans, eerst als speer en daarna onder de arm om met meer kracht te kunnen steken.

Nog een evolutie (die al eens doet glimlachen) was de overschakeling van de gewone naar de zogenoemde ‘klotendolk’ die beter in de hand lag!

De verdedigingswapens werden al snel even belangrijk. Ridders moesten slagen kunnen toebrengen, maar evengoed afweren. Daarom was de maliënkolder met het eerste vest (wambuis) om klappen op te vangen, erg in trek. De vervaardiging was heus vakwerk. Een heel jaar was er nodig om dergelijke uitrusting van wel negen kilo te maken! Op het einde van de veertiende eeuw verschenen de eerste volledige harnassen op de slagvelden. Ze zijn te vergelijken met de pakken van de hedendaagse motorrijders. Dit kuras was doeltreffend tegen blanke wapens en had ook een symbolische sociale connotatie, als bewijs dat de drager tot

een machtsklasse behoorde. Daarom werd het ook gebruikt tijdens toernooien en volksfeesten.”

U wil er graag meer over weten of de oude wapens en talloze maquettes komen bewonderen? Hier wordt bijna 1000 jaar middeleeuwse geschiedenis geschetst. Afspraak dus in het hertogelijk museum voor nog meer ridderavonturen!

Bouillon • A3

MUSÉE DUCAL

rue du Petit, 1
B-6830 Bouillon
+32 (0)61 46 41 89
info@museeducalbouillon.be
www.museeducalbouillon.be

Blik op de Ardennen

HET ARDENS GEHEUGEN

Het middeleeuws feest, het leenwezen aan de poorten van de stad

Wil u zelf eens een duik nemen in dit (s)t(r)ijdperk, ga dan op 9 en 10 augustus naar Bouillon en leef even op het ritme van de ridders van toen. We maakten een praatje met een organisator.

Thierry Props is sinds 2010 directieadjunct van het VVV. Hij beheert de dagelijkse activiteiten van de dienst en dus van het kasteel. Hij is afkomstig van de streek van Trois-Ponts en woont nu al bijna 30 jaar in de regio van Bouillon.

"Het oorspronkelijke idee komt van het vroeger feestcomité. Maar het bleek toen te duur. Midden de jaren '80 werden kleine feestjes georganiseerd die bijna volledig gefinancierd werden door etentjes met schaap aan het spit. Het eerste middeleeuws feest dateert dus van eind de jaren '80. Dergelijke evenementen werden plots een heuse mode in heel Europa. En dus stapte ook het VVV in het avontuur. De eerste jaren ging het om festiviteiten binnen de kasteelmuren, met allerlei voorstellingen en middeleeuwse kramen voor een dag. Twee jaar lang was er geen feest, tot het weer op het getouw kon worden gezet dankzij een eerste Interreg-dossier dat tot een verbredering met Sedan leidde. Zo werd een flinke nieuwe impuls gegeven."

Het pluspunt van Bouillon?

"De grote troef van de stad is ongetwijfeld haar versterkt kasteel en de buurten die erg geschikt zijn voor de vestiging van ambachtslieden. Op sommige plekjes is het roemrijke verleden van Bouillon nog bijna tastbaar."

Hoe het evenement evolueerde?

"In 2010 besloot het VVV om meer de klemtoon te leggen op het middeleeuwse aspect en minder op de 'fantasy'. Ons team herbewerkte dus de decors en de ensceneringen om het allemaal authentieker te maken. Dat zelfde jaar werd ook een nieuwigheid ingevoerd: de inrichting van een middeleeuws kamp aan de voet van het kasteel. Deze historische reconstructie was meteen een voltreffer!"

In 2014 zullen zowat 20 gezelschappen voor de vijfde keer een middeleeuws kamp inrichten op het beroemde 'champ l'Evêque'. De optochten, markten en artiesten zullen de bezoekers onthalen in een sfeer van kruistochten en nieuwsgierigen zullen kunnen deelnemen aan allerlei workshops (pottenbakken, boogschieten). Kortom, u zal zich meteen 1000 jaar terug in de tijd wanen!

De streek van Bouillon, dat is ook ...

Sinds 2011 doet de FTLB een oproep om vernieuwende, toeristische initiatieven in de provincie te stimuleren. Het doel is om duurzaam en creatief toerisme aan te moedigen en vooral om het aantrekkelijk te maken voor toekomstige bezoekers.

“Bouillon is een stad voor reizigers, een hotelstad, een parel aan de Semois, op de Ardense route, omgeven door het hertogelijke bos. Volgens mij is de stad ook uniek omwille van haar bewogen geschiedenis. Ze is fascinerend wanneer men zich verdiept in haar archeologische, historische en natuurlijke situatie.” JE Hallet

Bouillon verwent Luxemburgse bezoekers

Sinds 2013 kunnen onze Luxemburgse burens de geschiedenis en legenden van Bouillon ontdekken in hun eigen taal dankzij Marie-Laure Alff van La Ferme des Féés. Om dit project te promoten werd een folder verstuurd naar scholen en culturele verenigingen die hierop positief reageerden. De bezoeken voor zowel kinderen als volwassenen hebben telkens een bepaald thema: La Ferme des Féés (verhalen, knutselen, schilderen op zijde), het kasteel, de valkenier op het kasteel, schattenjacht of het Graf van de Reus in Botassart. Taal is geen barrière!

www.fermedesfees.be

Een nieuwe manier van voortbewegen, sportief en fun !

Nieuw bij “Ti-Bou refuge” in Sensenruth is de Segway, een elektrisch aangedreven middel om zich te verplaatsen, ecologisch, geluidsarm en gemakkelijk in gebruik. Met de Segway kan iedereen boven de 12 jaar Bouillon ontdekken. Er zijn verschillende pistes die elk variëren in moeilijkheidsgraad en andere uitzichtpunten tonen. Klaar om met dit futuristische vehikel het middeleeuwse stadje te verkennen?

www.letibouderefuge.be